

Razširjen strokovni kolegij (RSK) za urgentno medicino

Urgentni center Maribor, Ljubljanska c. 5, 2000 Maribor

kontakt: gregorprosen@gmail.com

Letno poročilo RSK za UM; 2022

RSK za UM se je v letu 2022 sestel štirikrat, vse seje so potekale preko ZOOM.

Spodaj sledi pregled najpomembnejših sklepov ter njihova kratka razlaga. Nekateri sklepi so kritično pomembni za nadaljnje delovanje in reformo sistema NMP.

Sklep 1-5/2022: G. Prosen je dokončal analizo Ankete Predstojnikom UC/PHE, ki naj pokažejo trenutno stanje v NMP. Poslana je bila Ministru.

Sklep 3-5/2022: RSK za UM je sestavil nabor POCUS preiskav, ki naj se pošlje na ZZS za ovrednotenje za vključitev v cenik;

- UZ pljuč
- Usmerjen UZ srca vklj. s oceno spodnje votle vene
- UZ za identifikacijo proste tekočine v trebušni votlini (FAST)
- UZ za izmero premera trebušne aorte (AAA)
- UZ za identifikacijo proksimalne GVT nog (dvo-regijski kompresijski test)
- UZ za oceno zapore votlega sistema ledvice (hidronefroza) in orientacijski UZ mehurja
- Usmerjen UZ žolčnika
- Usmerjen UZ mehkih tkiv in skeleta (absces, celulitis, enostaven zlom)
- Uporaba UZ pri posegih (punkcije, kanulacije)

Predstavnike MZ prosim, da preverijo, ali je dopis bil poslan na ZZS.

Sklep 4-5/2022: RSK za UM je podal načelno strinjanje s predlogom GRS za uporabo metoksifluran-a iz strani reševalcev; Polno besedilo razlage se glasi:

Na RSK za urgentno medicino je predsednik Komisije za medicino GRZS Luka Camlek, dr.med. 7.6.2022 naslovil prošnjo za mnenje glede uporabe zdravila Pentrox (metoksifluran) kot inhalacijskega analgetika s strani gorskega reševalca.

Gorski reševalci so člani Gorske reševalne zveze Slovenije (GRZS) in razen zdravnikov in ostalega zdravstvenega osebja po večini laiki, kar se tiče zdravstvene stroke. Za svoje delo so dodatno usposobljeni s tečajem prve pomoči in nekaterimi temami nujne medicinske pomoči. Pogosto sodelujejo na intervencijah v gorah in drugih težko dostopnih terenih brez prisotnega zdravnika ali drugega zdravstvenega delavca. To velja predvsem za tako imenovane klasične intervencije, kjer večinoma obravnavajo poškodovance, ki lahko več ur trpijo bolečine brez možnosti nudenja analgezije.

Člani RSK za urgentno medicino smo skrbno proučili izkušnje in priporočila domačih in tujih sorodnih služb ter združenj in dostopne članke v zvezi z omenjenim zdravilom. Seznanili smo se tudi z informacijo Rdečega križa Avstrije, ki od avgusta letos omogoča aplikacijo zdravila metoksifluran kot inhalacijskega analgetika s strani ustreznega usposobljenega reševalca po navodilu zdravnika.

Mnenje RSK za urgentno medicino je, da je aplikacija metoksiflurana kot inhalacijskega analgetika (npr. zdravila Pentrox) s strani gorskega reševalca GRZS dopustna, ko bodo izpolnjeni naslednji pogoji:

Pravna služba MZ naj preveri osnovno pravno podlago, da je aplikacija zdravila možna iz strani izučenega laika, po navodilu zdravnika

GRZS mora urediti zavarovanje za odgovornost gorskega reševalca pri ukrepih nudenja prve in nujne medicinske pomoči (sorazmerno z njegovo usposobljenostjo), vključno z aplikacijo zdravil po navodilu zdravnika.

predhodno opravljeno usposabljanje reševalca GRS (seznanitev z zdravilom glede indikacij, kontraindikacij, pripravo zdravila, načinom aplikacije in ostalimi navodili glede varne uporabe zdravila) in obnavljanje znanja.

na specifični intervenciji, reševalec GRS za uporabo metoksiflurana pridobi soglasje zdravnika (in zabeleži) npr. zdravnika GRZS, zdravnika NMP....).

V tem primeru smo člani RSK za urgentno medicino mnenja, da je korist uporabe zdravila v odročnih in težko dostopnih okoljih večja od morebitnih negativnih učinkov zdravila.

Predstavnike MZ prosim, da preverijo, ali je dopis bil poslan GRZS.

Sklep 5-5/2022:

Na podlagi predloga prof. dr. M. Strnada, je RSK za UM pripravil mnenje v zvezi z uporabo adrenalina s strani prvih posredovalcev. Polno besedilo razlage se glasi:

Prvi posredovalci so opredeljeni v Pravilniku o NMP iz leta 2015 (UL 81/15), kjer so definirani kot osebe, ki so praviloma laiki brez zdravstvene izobrazbe in pripadniki sil za Zaščito in reševanje (večinoma pripadniki prostovoljnih gasilcev). Za pridobitev licence prvega posredovalca morajo opraviti sledeče osnovno (obvezno) izobraževanje: temeljni postopki oživljanja odraslih in otrok ter uporaba avtomatskega zunanjskega defibratorja (AED), odstranjevanje tujkov iz dihalne poti, zaustavljanje večjih izoliranih krvavitev. Po opravljanjem izobraževanju, ki traja 10 ur in zajema teoretični ter praktični del, morajo uspešno opraviti tako teoretični kot tudi praktični del izpita. Nato pridobijo licenco za prvega posredovalca, ki jo nato morajo vsako leto obnoviti.

Prvi posredovalci so praviloma organizirani v krajih, kjer je dostopni čas NMP daljši od 10 min. Aktivirani so preko Regijskega centra za obveščaje na zahtevo Dispečerskega centra zdravstva. Zaradi bližine kraju dogodka in njihovega kratkega aktivacijskega časa je njihov dostopen čas na kraj dogodka približno 5 minut ter so v povprečju 8 minut hitreje na kraju dogodka kot NMP. Večina aktivacij oz intervencij, ki jih opravijo prvi posredovalci, je za potrebe oživljanja odraslih. Prvi posredovalci imajo ves čas njihove intervencije možnost konzultacije s prihajajočim urgentnim zdravnikom, ki je del ekipe NMP, bodisi preko telefonske veze ali bodisi, v novjšem času, preko video klica. V kolikor je ekipa z zdravnikom zasedena, lahko prvi posredovalci vzpostavijo kontakt s prihajajočim reševalcem v vozilu MoENRV, ki je v tem primeru poslan na kraj dogodka. Tako so prvi posredovalci veliko prej na kraju dogodka kot ekipe NMP in obravnavajo ljudi v urgentnih situacijah, kamor spadata tudi anafilaksija in oživljanje. Kot zdravilo izbora se pri omenjenih stanjih po strokovnih medicinskih smernicah priporoča uporaba adrenalina, ki zveča možnost preživetja.

Mnenje RSK za urgentno medicino je, da je aplikacija adrenalina (npr. Epipen) s strani prvega posredovalca dopustna pod naslednjimi pogoji:

- 1. če za njegovo uporabo prvi posredovalec predhodno pridobi soglasje zdravnika (zdravnika NMP; ta to zabeleži);*
- 2. za varno uporabo zdravila opravi predhodno usposabljanje (seznanitev z zdravilom glede indikacij, kontraindikacij, pripravo zdravila, načinom aplikacije in ostalimi navodili glede varne uporabe zdravila) in obnavljanje znanja;*
- 3. opravi tudi izobraževanje iz neobveznega dela usposabljanja za prve posredovalce predvidenega v Pravilniku o NMP (UL 81/15);*
- 4. pravna služba MZ naj preveri oz. uredi osnovno pravno podlago, da je aplikacija zdravila možna s strani prvega posredovalca, po navodilu zdravnika;*
- 5. organizacija sil za zaščito in reševanje, ki ima organizirane prve posredovalce (večinoma PGD), mora urediti zavarovanje za odgovornost prvega posredovalca pri ukrepih nudenja prve in nujne medicinske pomoči (sorazmerno z njegovo usposobljenostjo), vključno z aplikacijo zdravil po navodilu zdravnika;*
- 6. prvi posredovalci so vsaj že 3 leta neprekinjeno vključeni v delovanje NMP.*

V primeru izpolnjenih zgoraj navedenih kriterijev smo člani RSK za urgentno medicino mnenja, da je korist uporabe zdravila v odročnih in težko dostopnih okoljih večja od morebitnih negativnih učinkov zdravila.

Predstavnike MZ prosim, da preverijo, ali je dopis javno objavljen.

Sklep 6-5/2022:

RSK za UM vključevanje zdravnikov s osnovno licenco v sistem NMP tolmači sledeče;

- V delovanju terenskih enot (MoE-REA/VUZ), se lahko vključujejo zdravniki z osnovno licenco in opravljenimi zahtevanimi izpiti, kakor jih predvideva Pravilnik o NMP (v tem primeru so kriteriji za pridobitev veljavni že sedaj!)
- Zdravnik s osnovno licenco je s svojimi kompetencami primeren za opravila v JZZ, kjer pacienti niso neposredno odpuščeni. Takšna delovišča so (ne izključno) funkcija "sobnega zdravnika", "mlajšega kirurga" v bolnišnicah, ipd.
- V EHP/DS/SUC se lahko s samostojnim delom (z obvezno možnostjo konzultacije za zdravnike brez licence(specializacije)) vključujejo zdravniki, ki imajo osnovno licenco ter ob tem tudi:

- a) Zdravniki pred nastopom specializacije (sobni zdravniki, sekundariji): ki so opravili vsaj dvo-mesečno dobo (polnega delovnega časa) samostojnega obravnavanja posameznih pacientov v EHP/DS pod nadzorom mentorja, ob koncu obravnave izvid vsakokrat potrjen s strani nadzornega zdravnika (specialist).
- b) Zdravniki s pričeto specializacijo ali zdravniki z veljavno licenco (če ta licenca ni DM/UM): uspešno opravljen kolokvij iz nujnih stanj v EHP/DS, potrjen iz strani Strokovnega direktorja JZZ.

Predstavnike MZ prosim, da preverijo, ali je dopis javno objavljen.

Sklep 1-5/2022:

RSK za UM podaja mnenje glede seznam zdravil, potrebnih v vsaki ambulanti DM (Dopis MZ);

- Adrenalin (v brizgi ali dodatno lahko Epipen)
- Hidrokortizon IV sol.
- Salbutamol pršilnik
- Metoklopramid IV sol.
- Aspirin tbl
- Gliceriltrinitrat pršilnik
- Morfin, IV sol
- Deksametazon, PO sol
- Glukagon IM sol ali IN sol
- Midazolam IV sol.
- Ketoprofen IV sol.
- Nalokson za aplikacijo IV/IM/IN
- 0,9% NaCl IV sol. 500 ml

Predstavnike MZ prosim, da preverijo, ali je dopis javno objavljen.

Sklep 1-5/2022:

RSK za UM podaja odgovor na vprašanje MZ (165-24/2022) naslovljeno na RSK UM, glede ločevanja delovišč NMP:

RSK UM se strinja z interpetacijo strokovnih služb MZ, navedenih v dopisu 165-24/2022;

- a) "Zdravnik, ki izvaja službo NMP je le to dolžan izvajati na terenu in ambulanti, saj gre za enovito dejavnost. Organizator mora v primeru delovanja več timov delo organizirati na način, da so obremenitve enakomerne."
- b) Pacienti, ki pridejo na urgenco, ne morejo biti odklonjeni s strani medicinske sestre, brez pregleda oziroma ocene zdravnika, ne glede na morebitno izvedeno triažo.

Predstavnike MZ prosim, da preverijo, ali je dopis javno objavljen.

Sklep 1-6/2023: RSK (G.P.) je odgovoril kolegici, specialistki DM; koncesionarki, ali se mora vključevati v dežurno službo lokalnega ZD. Besedilo (anonimizirano) se glasi:

Spoštovana kolegical!

Hvala za Vaše zaupanje in Vaše pismo na RSK za UM.

Vaše pismo ter pripetke smo prebrali in se o njih pogovorili na seji RSK za UM 24.nov.

Ugotavljamo, da v diskusiji pogrešamo predvsem župana(e) občin XXXX in okoliških občin ustanoviteljic ZD XXX .. Prav tako pogrešamo podatek koliko zdravnikov družinske medicine (DM) dejansko deluje v vaši regiji, ki bi se lahko potencialno vključili v opravljanje dežurne službe.

Posvetili smo se tudi vašemu vprašanju, ali ste usposobljeni za delo v dežurni službi;

- [Zakon o zdravniški službi](#) v v 42.členu pravi, da "Zdravniku, ki je dopolnil 55 let, praviloma ni treba opravljati dežurstva, ob pogojih, ki jih predpiše minister." Se pravi, da olajšanje dežurne službe starejšim od 55 leta na žalost ni samodejno.

- V [Pravilniku o pogojih, pod katerimi zdravniku ni treba opravljati dežurstva](#), v 3. členu pravi, da zdravnik ne glede na starost mora dežurati če "pri delodajalcu oziroma izvajalcu neprekinjene nujne zdravniške pomoči zaradi starostne strukture zdravnikov posameznih specialnosti ni drugih organizacijskih možnosti za zagotavljanje neprekinjenega zdravstvenega varstva;"

Z razumevanjem smo presejali vašo pritožbo, da se ne čutite sposobne za delo v dežurni službi; Dr. Lukač Vas je tudi pozval, da RSK prosite za presojo, ali ste primerno usposobljeni za delo v dežurni službi.

Izhajamo iz dejstva, da že desetletja opravljate delo specialistke družinske medicine in se pri svojem vsakodnevnem delu srečujete z določenim številom akutnih/urgentnih pacientov. To potrjuje vaša aktivna licenca.

- [Pravilnik o NMP](#) (UI 81/15) v 6. členu opredeljuje vključevanje zdravnikov DM v službo NMP. [Priloga 2](#) tega Pravilnika našteva potrebna znanja, za opravljanje službe NMP. Obenem 48. člen Pravilnika določa, da te zahteve pričnejo veljati 1 leto po vzpostavitvi enotnega sistema dispečerstva, ki je (vzpostavitev enotnosti dispečerske službe za celotno državo) definirana v 46. členu.

Iz vsega napisanega izhaja, da trenutno ne obstaja nobeno določilo, ki bi Vam preprečevalo vključevanje v delo dežurne službe, v vašem primeru v ZD Slov. Bistrica.

Kakor Vam je verjetno že znano, o razrešitvi te problematike tudi na MZ že potekajo intenzivni razgovori. S kolegialnimi pozdravi, za RSK UM; as. dr. Gregor Prosen, spec. urg. med., FEBEM

Predstavnike MZ prosim, da preverijo, ali je dopis javno objavljen.

Sklep RSK UM 2-6/2023:

RSK za UM vse ostale RSK kliničnih strok pozivamo, da revidirajo navodila oz. kriterije za napotitve, še posebej za napotovne stopnje nujnosti "nujno /"1" (napotovanje v UC oz. "urgentne ambulante" in zelo hitro/"4").

Sodelavce MZ prosim za izvedbo pošiljanja tega sporočila

Predstavnike MZ prosim da preverijo, ali je dopis bil poslan ostalim RSK.

Letno poročilo pripravil: predsednik RSK za UM: as. dr. Gregor Prosen, dr.med., spec. urg. med, FEBEM

